

Minner om han Reidar og ho Andrea Lillevand!

-av Odd Bjørklund-

Han Reidar var født på Lillevand i Målselv den 22.2.1889. Hans foreldre var Reier Reiersen født den 1.3.1848 og Anne Pedersdr. født den 2.9.1848. Foreldrene til Reier var Olea Olsdr. og Ingebrigt Rasmussen fra Alapmoen. Olea Olsdr. var av den store Kjæreng-slekten fra Tynset, hun var født på Melhus i Bardu.

Mor til Reidar - Anne døde i 1918 da var hun 70 år og far Reier døde i 1929 - 81 år gammel. Disse hadde ialt 8 barn: Guri, Olga, Ingeborg, Anne, Peder og Reidar. (Ingebrigt og Olea døde som barn).

Reidar vaks opp der på Lillevand og fikk krefter han kom i tungt arbeid fra bare unggutten av, han ble en allsidig herremann og femfor alt en slitets træl ute i skog og mark. Det ble han som overtok gården og jordbruket. Han var også bygningsmann og begynte tidlig med foreldrene å utvide husene og ryddet jord og land der oppe på Lillevand. I sine yngre år reiste han til Svalbard, men livet der oppe i isødet og kullgruvene kom han nok ikke overens med, så han ble ikke så lenge der oppe. Han kom hjem igjen til gården og skogsarbeidet med sine krefter. Det var vel der han hørte hjemme.

Han Reidar gifter seg den 4.7.1915 med Andrea Olsdr. Sverresvold. Hun var den 4.de i rekken av 9 søsken, 3 gutter og 6 jenter. Andrea var født den 28.3.1890 - foreldrene var Ole Jørgensen Stetten og Oline Simensdr. Sverresvold. I Reidar og Andrea sitt ekteskap kom de 2 borgere til verden: Reinhard født den 17.11.1916 og Osvalda født den 28.4.1923. Viggo Andreassen vokste opp hos sin tante på Lillevald, da hans mor Ingeborg døde fra sine 5 barn, da var Viggo bare 3 år gammel.

Ho Andrea var bare såvidt voksen da ho reiste ut fra hjemmet. Ho hadde mange jobber rundt om ute i fylket, ho hadde også fått lært seg til å bli «syerske» - så ho Andrea var et meget ettertraktet sydame rundt om ute i andre bygder. Men da ho giftet seg til Lillevand i 1915 ble det ekteskap,

barnestell og gårdsdrift som ble å oppta henne. Reidar og Andrea var meget lherdig med sitt virke med buskap av kuer, sauer og geiter, og da selvfølgelig hesten som måtte dra de tunge lass. Det ble ho Andrea og ungene som styrte gården, mens Reidar lå ute i skog og mark på arbejde. Om vinteren hadde han sine årlige tjærebruk, det var nok av rotstubber og nedfall der oppe i ur-skogene. De første nyrydderne hadde store tømmerdrifter der oppe i «Storskogen» som det hette den gang. Var det utlyst tømmerdrifter der oppe i skogene så var han Reidar Lillevand selvskreivet, fordi han var en skogens konge. Driftene lå som regel avsides langt der borte i Henrikila, Brannmoen, Rostaåsen, Tølløvromskogen og urskogene langt innafri Frihetsli. De måtte utruste seg til tømmer-skogene for det måtte være med 4-8 huggere med. Det måtte være 2 mann på treet med sagsvansen i fellinga, og da skulde treet kvistes og stokkene bakes med økseegg.

Barkespade var ikke oppfunnet den gang. De måtte bare bruke sine egne røe krefter. På toppenden av hver stokk måtte det hugges et hull for sleping til tømmerveita ute på elvebakken. Det ble et enormt slit for hest og folk til tømmerlunnene lå ute på elvebakken.

Men de måtte bare dra ut i skogene uansett «været» som kunde rase i dagevis. Det var hustret men de trosset vær og kulde, de måtte benytte elveleiet og isen for veier fantes ikke i de dager. De måtte ut i vinter-natten om det var stivfrost - det knaket i skogen, mens det var et dragsug av «sno». Hesten ble våt og svett, mens fråden stod rudnt biselet. Kjærene satt nedtullet i pels og skaller på sleden. Huggere tok skiene fatt og gikk foran hestene, de måtte være tidlig fremme ved gammene for å benytte det korte dagslyset. De benyttet seg også av nordlys og måneskinnet, for tømmerhuggere ble sliten av det tunge arbeidet hele dagen lang. Det var «sprutbark» hele vinteren igjennom. Øksa måtte være skjærende kvass og finbrynet. Men disse slitets trælere var utrustet med pågangsmot og krefter. De hadde på-

Et ungdomsbilde. Bakerst fra venstre Reidar Lillevand, Simon Divimo. Foran fra venstre Annie, Andrea og Alfred Sverresvold.

tatt seg sin plikt - ellers ble de å gå uten arbeid. Det kunne bli rene «svelhjel»-snakket de om - hvis de ikke kom seg i fortjeneste. Men den fortjenesten ble som regel fra hand til munn. De hadde bare et par kroner dagen som ikke var mere å oppnå i de knagre tider. Pengene var ikke i omlop før langt ut i 30 årene - da ble det satt igang nødsarbeid - med elveforbygning og en del veiarbeid.

Elveforbygninga kom igang oppe ved Divimo, og ute ved Øverby. Den første «pelebrua» over til Divimo var under bygning, der Reidar var med som ellers på alle anlegg. Han Reidar var oppvokst ved elvebredden derfor fikk han fra guttunge av lære seg å handtere båten i den strie elva. Det fantes bare en smal gangsti opp til Lillevand i den tid - derfor bel de avhengig av elva og båten. Utenfor Lillevand var også med en av de beste fiskeplassene der oppe i elva - der stod harren og øretten i stimer, og etter at laksetrappa ble bygd - kom en med de beste lakseplasser. Dessuten var Lillevand dengang et meget fiskerikt vann hvor de hovet fisken inn til husets bruk. I den tid måtte de ernære seg av det naturen gav - som fisk og vilt, korn, potet og grønnsaker.

Borte i fjøset alet de buskapene opp som gav melk, ost og smør og slakte- dyr hver enda høst. De hadde kuer, øksebagger, geiter og sauer, som i den tid fikk gå i fred for rovdyr der oppe i fjellene hele somrene igjennom.

Det kunne høres om et streifdyr som ulv, men det forekom ikke massemyrderier av buskapen eller sauene - oppe i fjellene. Det fantes ikke bjørn, jerv og gaupe som rev ihjel dyrene i den tid. Det var nok et tilfelle oppe i Øverbysetra av et streifdyr i 1930. Rovdyrene kom inn i faunaen i de senere år.

Hver enda vår i fløtinga var han Reidar selvskreivet med fra ungdommen av. Tømmerfløtinga ble jo satt ut på anbud, og de som hadde billigste anbudet fikk den selvfølgelig. En drift var på flere tusen stokker som de fikk en 2-3 kroner for tylvten. VAR det ugunstig nær så flommene falt ned igjen kunne fløtinga ta uker fra innerste fossen ned Frihetsli og til de

var nede ved «Moastaa». Stokkene kunne forsvinne langt inn i holmer og nes, når elva falt ned, derfor ble de flere dager forsinket. Det ble strabasløst før de fikk hvile en tid om natten, de la seg bare ned ved kaffevarmen i myggvermene, myggen kjente de ikke - de var «imun» mot dette ulumske.

Elva var farefull på sine enkelte steder, men han Reidar kunne mestre båten gjennom farlige styrk forbi «Jutulsilånga», «Moanskjæret», «Nymoberget», «Kollensteinen», «Tølløvkjæret», «Arntøra», «Haldøra» og nedover elva mot dragsuget overfor Målselvfossen. Ved fossen kunne det ofte bli problemer hvis tømmeret floket seg opp, men han Reidar mestret også disse problemer.

Tømmerlensa var nu utlagt ved Fleskrokroen som fanget alt tømmeret inn, for ellers har det havnet ute i sjøen. Et år var igjen omme for tømmerfløytiga, det var St. Hans og midtsommer.

Elendommen Bergset lå nu øde etter Oline Sverresvold. Så Reidar og Andrea kjøper nu Bergset i 1941, og flytter fra Lillevald som fremdeles lå den tungvindt til langt utenfor alfavel og var avhengig av båten for å forsø elva.

Reinhard, eneste sønn på Lillevald gifter seg med Elise Grønli i 1947. Han Reidar fikk hjelp og der var pågangsmot, de bygger opp husene på Bergset - våningshus, fjøs og ellers uthus. De river opp nybrottsland der på Bergset, da der var bare et lite jorde oppdyrket i gamle dager.

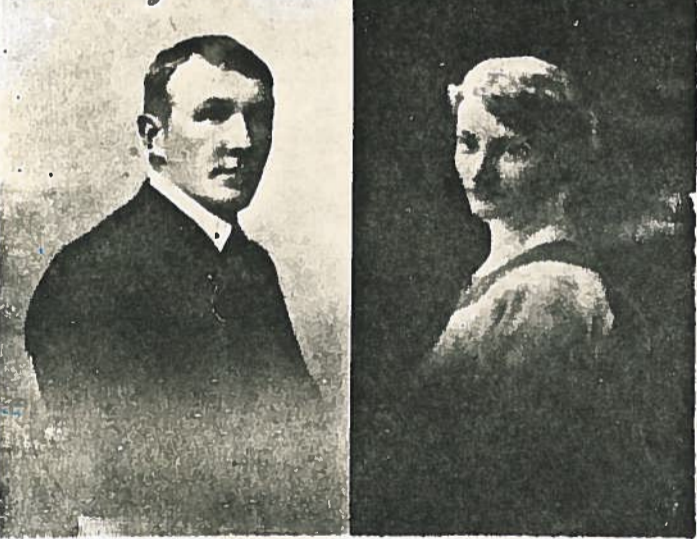
Viggo Andreassen som var oppfostret på Lillevald flykter over til Sverige i 1942 og ble gift der borte med Inga-Britta Anderson. De bor nu i Troms-dalen.

Osvalda reiste sydover til Strømmen, i 1949 ble hun gift med Reidar Lindborg. De har en datter Ann-Kristin. Osvalda døde brått bare 47 år gammel i 1971.

Det er nu Reinhard som driver gården Bergset, han ble alene nu da hans kone Elise døde nu i 1983.

Det er så mange minner igjen fra livet hans Reidar og ho Andrea oppe på Lillevand, der hvor folk kom og gikk opp igjennom årene. Der står nu gammelstua igjen som et vemodig minne om disse to slitets trælere. Men han Reidar og ho Andrea satte merker etter seg, for sin bragd igjennom livet, som drev og bygde opp disse to gårdene Lillevand og Bergset, hvor de slet seg frem i livet med tungt og hardt arbeid. Men de var sterke, seige og utholdne. De arvet foreldrenes seder og skikker, en bragd som er utrolig gjennom deres forholdsvis korte liv. Han Reidar døde i 1969 79 år gammel. Gården Bergset ligger der som et minne med det mektige panorama med det ruvende Rostafjellet med utsikten over Lom-bolan og Rostavannet mot Likka-massivet. Og der på Bergset står ennå den gamle «Bergsetstua» restaurert, som var oppbygd i 1867 av han Simen Paulsen fra Gausdal, og ho Ingrid Sæmingsdr. fra Bergset i Rendalen. Det blir minner og historie også fra «Bergset» som aldri dør.

Reidar og Andrea

Foran, Ole Stetten Sverresvold, ho Oline med Salla på fargel, ho Andrea og sin sønn.

På Lillevand i 1939.